Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Національна академія педагогічних наук України
Департамент освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
Інститут інформаційних технологій та засобів навчання НАПН України
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 5

Львів-2017

УДК 378.14
ББК 74.58
І 74

Рекомендовано до друку вченою радою Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (протокол № 2 від 4 жовтня 2017 р.)

Рецензенти:

ЗІНЬКОВСЬКИЙ Юрій Францевич, доктор технічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, професор кафедри конструювання та виробництва радіоапаратури Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» імені Ігоря Сікорського.

ОЛІЙНИК Віктор Васильович, доктор педагогічний наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, ректор ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

МАТВІЄНКО Ольга Василівна, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, проректор з наукової роботи Київського національного лінгвістичного університету.

Редакційна колегія:

КРЕМЕНЬ Василь Григорович, д.філос.н., проф., дійсний член НАН і НАПН України, президент НАПН України, президент Товариства «Знання» України (голова).

КОЗЯР Михайло Миколайович, д.пед.н., проф., член-кореспондент НАПН України, генерал-лейтенант служби цивільного захисту, ректор Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (заступник голови).

НИЧКАЛО Нелля Григорівна, д.пед.н., проф., дійсний член (академік) НАПН України, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України (заступник голови).

БИКОВ Валерій Юхимович, д.т.н., проф., дійсний член (академік) НАПН України, директор Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України.

БИКОВА Олена Валентинівна, к.пед.н., доц., начальник управління європейської інтеграції та міжнародного співробітництва ДСНС України (за згодою).

ГУРЕВИЧ Роман Семенович, д.пед.н., проф., дійсний член (академік) НАПН України, директор Навчально-наукового інституту педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

КОВАЛЬ Мирослав Стефанович, к.пед.н., проф., перший проректор з науково-педагогічної роботи Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

КУЗИК Андрій Данилович, д.с.-г.н., проф., проректор з науково-дослідної роботи Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

ЛИТВИН Андрій Вікторович, д.пед.н., проф., завідувач кафедри практичної психології та педагогіки Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

ЛУК'ЯНОВА Лариса Борисівна, д.пед.н., проф., член-кореспондент НАПН України, директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

МАНДЗІЙ Любомира Степанівна, к.політ.н., доц., директор департаменту освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації.

РАДКЕВИЧ Валентина Олександрівна, д.пед.н., проф., дійсний член (академік) НАПН України, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

СПІРІН Олег Михайлович, д.пед.н., проф., член-корепондент НАПН України, заступник директора з наукової роботи Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України.

ТОПУЗОВ Олег Михайлович, д. пед.н., проф., член-кореспондент НАПН України, віце-президент НАПН України.

ТИМЕНКО Володимир Петрович, д. пед. н., проф., учений секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України.

ШУНЕВИЧ Богдан Іванович, д.пед.н., проф., директор Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

І 74 **Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи.** Збірник наукових праць. Випуск 5. / За ред. М.М. Козяра, Н.Г. Ничкало. – Львів: ЛДУ БЖД, 2017. – 400 с.

Висвітлено проблеми методології, теорії і методики підготовки фахівців до використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті. Проаналізовано сучасні підходи до формування професійної компетентності учнів, курсантів і студентів, а також підготовки педагогічних працівників до впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, створення і використання електронних освітніх ресурсів. Проаналізовано проблеми менеджменту інноваційних освітніх проектів і програм та управління інформаційною безпекою і культури безпеки професійної діяльності.

Для педагогів загальноосвітніх, професійних, вищих навчальних закладів та інститутів післядипломної освіти, наукових працівників, аспірантів, докторантів.

© Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2017
© Національна академія педагогічних наук України, 2017

ISSN 2411-4685

Б.І. Шуневич, Т.В. Струк
СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ВИКОРИСТАННЯМ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ 287

В.О. Юрченко
ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ.....291

Секція 5.
ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ, ПРОФЕСІЙНИХ І ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО СТВОРЕННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ

О.Б. Будник
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПРОЕКТУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ 295

Г.П. Васянович
МЕДІА-ОСВІТА І ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГА У РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ СВІТУ 299

І.І. Голуб
ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ З ВИКОРИСТАННЯ ІНФОГРАФІКИ.....305

О. Д. Гуменний
Е-КОМПЛЕКСИ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....310

Л.В. Гусак
ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПТНЗ НА УРОКАХ СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ 314

С.В. Зінченко
ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ХМАРО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА У ВЕЧІРНІЙ ШКОЛІ 318

О.А. Кулинич
МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ 321

Т.Ф. Матвійчук, В.Ф. Соловйов
СПЕЦИФІКА РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ 325

О.М. Микитюк
ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНО-ДИДАКТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ОСВІТНІХ МАРШРУТІВ У САМООСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ У МІЖАТЕСТАЦІЙНИЙ ПЕРІОД В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ.....329

УДК 091-057.8

Г. П. Васянович, *д-р пед. наук, професор,*
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів

МЕДІА-ОСВІТА І ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГА У РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Аналізується стан розвитку медіа-освіти у розвинених країнах світу як різновид педагогічної технології. Розглядаються пошуки зарубіжних учених щодо змін у професійній діяльності педагога. Окреслюються історичні етапи розвитку медіа-освіти та формулюється суперечність між вимогами навчально-виховного середовища і життєвим досвідом учнів різних расових, культурних і соціальних груп. Осмислюється розроблена американськими вченими модель впровадження медіа-технологій у практику підготовки педагога. Доводиться, що на передній план у професійній підготовці педагога ставляться уміння свідомо селекціонувати й упорядковувати інформацію, здатність творчо ставитися до набутого знання, орієнтуватися в інформаційному потоці тощо.

Ключові слова: педагог, медіа-освіта, професійна підготовка, інформаційно-комунікаційні технології, навчання, виховання.

The state of media education development in the developed countries as a kind of pedagogical technology is analyzed. The searches of foreign scientists concerning changes in the teacher professional activity are considered. The historical stages of the media education development are outlined and the contradiction between the requirements of the educational environment and the students' experience of different social, racial and cultural groups is formulated. Developed by the American scientists model of the media technologies implementation in the practice of teacher training is contemplated. It is being proved that the teacher's vocational training includes the ability to deliberately select and organize information, to creatively deal with acquired knowledge and navigate the information flow etc.

Key words: teacher, media education, vocational training, information and communication technologies, education.

Анализируется состояние развития медиа-образования в развитых странах мира как разновидность педагогической технологии. Рассматриваются поиски зарубежных ученых относительно изменений профессиональной деятельности педагога. Определяются исторические этапы развития медиа-образования и формулируется противоречие между требованиями учебно-воспитательной среды и жизненным опытом разных расовых, культурных и социальных групп. Осмысливается разработанная американскими учеными модель внедрения медиа-технологий в практику подготовки педагога. Доказано, что на передний план в профессиональной подготовке педагога ставится его умение сознательно селекционировать и упорядочивать информацию, умение творчески относиться к приобретенным знаниям, ориентироваться в информационном потоке и др.

Ключевые слова: педагог, медиа-образование, профессиональная подготовка, информационно-коммуникационные технологии, обучение, воспитание.

Постановка проблеми. Сучасні суспільства західного типу характеризуються стрімким розвитком інформаційних технологій. Власне, інформація розглядається як важливий і динамічний компонент виробничих сил суспільства, чинник духовного "виробництва людини". Очевидним став факт потужної інформатизації освітньої сфери, адже саме їй належить особлива роль у розгортанні цих процесів. Аналіз наукових джерел з окресленої проблематики свідчать, що розвинені країни світу прикладають багато зусиль щодо розробки інноваційних інформаційних технологій та їх застосування у навчально-виховному процесі, підготовці майбутніх вчителів і викладачів, які б володіли високим рівнем упровадження й творчого використання цих технологій.

Дослідженню підготовки вчителів до використання педагогічних технологій в умовах особистісної орієнтації навчально-виховного процесу присвятили свої праці вітчизняні й зарубіжні вчені: Н. Аллен, В. Андрущенко, В. Биков, А. Вайг, Р. Гуревич, Е. Далл, І. Зязюн, Т. Кошманова, В. Кремень, Л. Мастерман, П. Рест, П. Стефаненко, С. Саразон, Г. Сенезі, К. Тайнер, Л. Томас, С. Тозер, М. Фуллан та ін.

Метою цієї статті є аналіз сутності й основних напрямів застосування мас-медіа у навчально-виховному процесі розвинених країн та можливостей застосування їх досвіду в освітній сфері України.

Мас-медійна освіта розглядається вченими як різновид педагогічної технології. У сучасній світовій педагогічній практиці існують різні підходи щодо їх застосування у підготовці й перепідготовці вчителя. Зокрема американські й канадські фахівці вважають, що набуття професії вчителя і поступ до вищого рівня її розвитку спричиненні не лише структурними змінами в суспільстві та освіті, а й трансформацією професійних функцій вчителя, його професійною діяльністю. Передусім це відбувається за рахунок перерозподілу компонентів у структурі програм підготовки вчителів, а також ресурсів їх забезпечення.

Пошуки американських і канадських науковців щодо змін у навчальній діяльності вчителя відбуваються, в основному у двох напрямах:

1. Вивчення модифікацій традиційної моделі навчання та наукове обґрунтування відповідних характеристик інноваційного навчально-виховного середовища, де вчитель виступає в новій ролі менеджера знань, партнера, інструктора, організатора і стимулятора навчальної діяльності учнів;

2. Визначення провідних характеристик (компетентності) вчителя, спроможного забезпечити якісне навчання учнів [3, с. 12].

Історичні етапи розвитку медіа-освіти вчені визначають по різному, починаючи з характеристики цього процесу із двадцятих років XX століття. Натомість, найбільш усталеним підходом у виокремленні етапів становлення і розвитку медіа освіти в США є хронологічно-змістовий:

1. Етап початкового розвитку медіа-освіти (60-70-ті роки XX ст.). Доводиться, що медіа-освіта в США існувала вже на початку 20-х років (кіно-освіта, медіа-освіта на основі преси, радіо). Проте навчання торкалося в основному спеціалізованих факультетів (кінематографії, журналістики) небагатьох університетів і не мало масового характеру. У 60-х роках медіаосвіта США, як і в багатьох інших провідних країнах світу (у Франції, Канаді, Великобританії), концентрувалася навколо кіно-освіти. Отже, кіно-освіта стала першою сходинкою до сучасної медіа-освіти. У 70-ті кіно-освіта стала трансформуватися в медіа-освіту, і це уможливило процес її інтеграції у навчально-виховний процес.

2. *Етап формування основних базових моделей медіа-освіти (80-ті роки XX ст.).* На цьому етапі сфера впливу медіа-освіти стає досить потужною. У різних штатах країни виникли педагогічні і дослідницькі асоціації, які поставили собі за мету реалізацію вивчення тих або інших аспектів медіа і медіа культури у навчальний процес школи і ВНЗ. У більшості університетів (включаючи педагогічні факультети) курси з медіа стали звичайним явищем. Проте медіа-освіта так і не отримала статусу обов'язкової дисципліни у початковій і середній школі.3. *Сучасний етап мультимедійної освіти (90-ті роки XX ст. – початок XXI ст.).* Зростання авторитету медіаосвіти призвело до того, що у 90-х роках 12 штатів США включили у свої освітні стандарти розділу з медіа-освіти і медіа-грамотності. Професійні асоціації учителів намагалися включити медіаосвіту в державні стандарти, що пізніше і відбулося. На цьому етапі зросло кількісне забезпечення навчальних закладів медіа-технікою Водночас значна кількість учителів школи виявили свою некомпетентність у сфері медіа [6, с. 74]. З метою якісної медіа-підготовки учителя в США почали створюватися потужні центри, удосконалюватися стандарти цієї підготовки, посилилося її фінансове забезпечення тощо. Було запропоновано встановити єдиний вищий кваліфікаційний вчительський стандарт для учительських дипломів де медіа-освіті учителя надаватиметься особливого значення. Медіа-освіта учителя має підпорядкуватися загальній культурі людини [5, с. 194], умінню її спілкування із учнями на засадах гуманності, співробітництва, толерантності [4, с. 49-55]. Звідси стає зрозумілим те, що акцент у сучасній підготовці учителя робиться на його мультикультурній підготовці. Це зумовлено етнічним, культурним, релігійним розмаїттям держави, а також динамікою су-

спільно-економічного, духовного розвитку суспільства. Наприклад, передбачається, що у 2035 р. кількість темношкірих учнів в США досягне 57%. Натомість кількість білих учителів в країні становить більшість (86%) порівняно з темношкірими (140 %). Темношкірі діти, як правило, походять із бідних сімей і їх успіхи у медіа навчанні є значною нижчими ніж учнів із білих сімей. Часто-густо учителі або ігнорують етнічний склад учнів, або характеризують їх як "нездатних до навчання".

Згідно висновку Дж. Бенкса, "демографічний імператив" – це, передусім, усвідомлення того, що подолання значного бар'єру між вимогами навчального середовища і життєвим досвідом учнів із різних расових, культурних і соціальних груп диктує нагальну потребу внести зміни у підготовку учителів. Оскільки більшість американських учителів мають монокультурну підготовку, труднощі, з якими вони зустрічаються у багатокультурному класі, вважаються ними нездоланними, а це призводить до ігнорації проблемних ситуацій. Головною перешкодою продуктивної праці вчителів є відсутність у них спеціальних культурних знань, що свідчить про серйозні недоліки в програмах підготовки студентів педагогічних спеціальностей. Тому американські вчені виступають за фундаментальний перегляд програм для підготовки учителів де б провідне місце посідали мультикультурні знання. Нова парадигма включає сім обов'язкових аспектів підготовки учителів США, а саме: питання, які торкаються багатоманітності ідеології, мультикультурної грамотності педагога, педагогічної практики, результатів підготовки, підбору педагогічних кадрів і місця мультикультурних питань стосовно загальних педагогічних задач [2, с. 107]. Перераховані аспекти безпосередньо пов'язуються із медіа-освітою у професійній підготовці вчителя, і тут американськими вченими зроблені конкретні кроки. Так, І.В. Гушлевська дослідила, що науковцями США (Н. Ален, П. Рестом, Л. Томас) розроблено модель впровадження медіатехнологій у практику підготовки учителя. Ця модель визначає, що:

– провідними вимірами – стратегічними підходами виступають: а) контекст і культура (культуровідповідність і повага до різних культур і шляхів пізнання); б) лідерство і підтримка (підтримка з боку адміністрації навчальних закладів); в) навчання упродовж життя (неперервне навчання як ключова компонента процесу впровадження мульти-медіа); г) планування і керування змінами;

– провідними сферами компетентності щодо впровадження мульти-медіа є: а) педагогічна підготовка і знання курікулуму (розвиток навичок використання мульти-медіа); б) співпраця в мережі (комунікаційний потенціал мульти-медіа); в) соціальні аспекти (нові права й обов'язки вчителів, включаючи рівний доступ до технологічних ресурсів і повагу до інтелектуальної власності, охорону авторських прав); г) технологічні аспекти (використання програмного забезпечення і технічних засобів навчання для постійного оновлення професійних знань і вмінь [3, с. 12].

Вчена доводить, що головними принципами ефективного запровадження мультимедіа у професійну підготовку, діяльність і професійний розвиток вчителів у США і Канади є: "… обов'язкове введення інформаційно-комунікативних технологій з метою їх подальшого використання до всіх курсів і програм педагогічної освіти; 2) контексти впровадження ІКТ для професійного розвитку, набуття вчителем індивідуального досвіду використання набутих знань тощо; 3) підготовка вчителів до використання ІКТ в межах традиційних форм навчання та зміни процесу навчання шляхом побудови інноваційного технологічного навчального середовища" [3, с. 11-12].

Натомість, як вважає К. Тайнер, потрібно прикласти багато зусиль, щоб створити фундаментальну основу для удосконалення медіаосвіти в США, зокрема: 1) провести серйозні й ґрунтовні наукові дослідження; 2) створити умови для вияву конкурентоздатності з метою суміжних галузей, таких, як освітні технології, інформаційна грамотність тощо; 3) продовжити впровадження й оцінку програм та практики медіа-освіти; 4) розробити нові програми підготовки учителів і професійного розвитку; 5) забезпечити чітке й обґрунтоване пояснення теорій, цілей і практики медіа-освіти посередникам і законодавцям. Що ще трудніше, всі ці чинники повинні мати місце одночасно [9,с. 75].

Чималі традиції медіа-освіти має Франція. Починаючи з 20-х років XX ст., тут у багатьох навчальних закладах активно розвивається рух юних журналістів, видаються шкільні, ліцейні й університетські газети. З цих же часів існує мережа французьких кіно-клубів, що об'єднувала шанувальників мистецтва. Вже тоді медіаосвіта у Франції була спрямована на критичне, активне осмислення засобів масової інформації і розвиток творчих здібностей аудиторії.

У 1947 р. під патронажем Міністерства у справах молоді і спорту Франції був відкритий Національний інститут молоді і масової освіти. Метою цієї організації стала підтримка молоді у всіх формах, у тому числі й засобами медіа (її архів нараховує сьогодні більше 40 тисяч видань, у тому числі й праці із педагогіки). І хоча курси з кіномистецтва й журналістики викладалися майже у всіх французьких університетах, медіа-освіта в школах тривалий час була в основному факультативною. З 1976 р. медіа-освіта вперше офіційно стала компонентом національного навчального плану середніх навчальних закладів країни.

У рамках Міністерства освіти Франції існує Національний центр педагогічної документації (САДР). Це головна організація для 22 регіональних центрів. Всі вони сприяють науковому й практичному обміну досвідом між педагогами.

Важливу роль в системі французької медіа-освіти належить і Національному аудіовізуальному інституту, створеному у 1974 р. Його інноваційний відділ володіє потужною колекцією досліджень, аудіовізуальних матеріалів, публікацій, які стосуються медіа (в основному – телебачення і радіо). З 1983 р. в Парижі був офіційно відкритий Центр зв'язку освіти і засобів інформації. Центр всіляко сприяє впровадженню найсучасніших медіа в процес навчання, проводить регулярні курси для вчителів, видає газети і журнали, книги, які висвітлюють проблеми медіаосвіти, накопичує базу документальних ресурсів щодо проблем медіа культури і медіа педагогіки. Центр здійснює свої програми у співпраці з ЮНЕСКО та іншими медіа організаціями Європи і всього цивілізованого світу. Він володіє власною медіатекою понад 60 тис примірників різноманітних шкільних журналів і газет близько 600 відеокасет і понад 500 магістерських і докторських дисертацій і т. ін., і працює не лише з учителями, студентами й учнями, а й з організаторами дозвілля, журналістами, бібліотекарями. У середньому за один рік Центр організовує спеціальні курси для 15 тис. учителів [8, с. 16]. Тематика цих курсів така: "Медіа на уроці", "Як в медіа використовується зображення", "Телевізійна інформація і Європа", "Репортажі, документація, педагогічне використання", "Читання в бібліотеці й на уроці", тощо. Учителі зі своїми учнями відвідують редакції газет, журналів, після чого учням надається можливість самим зробити невеликий випуск новин.

Як вже зазначалося, медіа-освіта у Франції в основному інтегрована в обов'язкові шкільні дисципліни (французьку мову, історію, географію, іноземні мови, суспільні науки і т. ін), хоча пропонується і в якості курсу за вибором. У вищих навчальних закладах Парижу, Страсбургу, Ліля та інших міст є спеціальні курси з медіа для майбутніх вчителів (як правило, до 40 академічних годин в рік).

Для учителів і батьків, зацікавлених у медіа-освіті молодого покоління, існує ще одна організація – "Мережа Освіта – Медіа", (RE-M). Вона має свій сайт в Інтернеті, де в основному йде мова про вплив ЗМІ на життя дітей і молоді. Водночас варто зазначити, що далеко не всі вчителі (особливо старшого віку), бажають займатися новими медіа. Згідно даних Центру зв'язку освіти і засобів інформації лише 25% французьких вчителів приділяють належну увагу їх сучасним видам [7, с. 90-96].

Медіа-освіта має глибинні корені в Німеччині. Проте сильний імпульс розвитку вона отримала в кінці 60-х років XX ст. Саме в цей час німецькі педагоги прийшли до висновку, що засоби масової інформації повинні бути не лише засобами навчання, а й об'єктом вивчення. Сьогодні медіа-освіта у навчальних закладах Німеччини є не окремим навчальним предметом, а складовою дисциплін гуманітарного циклу. Якщо освіта взагалі спрямована на розвиток індивідуальності людини, то медіа-освіта – на підготовку індивідуума до прийняття соціально важливих рішень на основі аналізу повідомлень засобів масової інформації.

Дослідження, проведене університетом Майнца (Institut fur Publizistik der Uniyersitat Mainz), засвідчило, що 91% викладачів так чи інакше використовують засоби масової інформації у навчанні і 72% – регулярно звертаються до них [1, с. 93].

У кожній федеральній землі Німеччини є спеціальний центр, основне завдання якого полягає у наданні допомоги вчителям в процесі медіа-освіти учнів. Координаційним центром є Національний інститут наукового й навчального кіно. Він готує комплекти засобів медіа-освіти для того, щоб учитель міг показати, як ЗМІ створюють різноманітні повідомлення на основі реальних фактів. Комплект складається із відеокасет і дидактичних матеріалів до неї. Дидактичні матеріали пропонують три різні способи використання відеозапису, для чого в них включені три сценарії уроків і три різноманітні коментарі до відео посібника.

Значна кількість німецьких педагогів неоднозначно ставиться до навчання з допомогою комп'ютера й Інтернету. Вони вважають (Е. Штаудт, Б. Кричесман), що Інтернет – це лише один із способів "частково автоматизованої" передачі експліцитних знань. Поряд із очевидними достоїнствами – індивідуалізацією (доступ до знань, але не їх змісту), інтерактивність, незалежністю від місця і часу, самоуправлінням процесу навчання, економією часу – ця форма навчання має і низку недоліків, у тому числі – значні фінансові витрати. Проте основним недоліком є те, що медіаосвіта не розв'язує головну проблему теперішньої освіти: не впливає на перетворення наявного знання у внутрішньо значуще, не створює й не розвиває індивідуальної здібності до діяльності, отже, не формує й не підвищує компетенції.

На передній план у підготовці учителя ставляться уміння свідомо селекціонувати й упорядковувати інформацію, здатність творчо ставитись до набутого знання, орієнтуватися в інформаційному потоці тощо.

Сьогодні в Німеччині реалізуються інноваційні програми європейського, загальнонімецького, земельного рівня, які поряд з питаннями удосконалення системи неперервної освіти та освіти дорослих розв'язують проблему медіа-освіти учителя.

Можливо, жодна інша країна в світі не приділяє стільки уваги медіа освіті, як Австралія. Майже у всіх штатах Австралії воно є обов'язковою темою або складовою загальної програми навчання. Для учителів розроблені спеціальні програми з медіаосвіти (Західна Австралія, Вікторія). Група підтримки АТОМ (Australian Teachers of Media) видає щоквартальний журнал з медіаосвіти для викладачів, раз в півтора року АТОМ проводить загальнонаціональні конференції з проблем медіаосвіти. У 1995 р. Australian Curriculum Corporation опублікувала документ (Teachind Vienind amel Visnal Texts), який містить практичні рекомендації щодо навчання учнів мови екрану на уроках англійської мови. У 1993 р. була завершена робота з підготовки програм навчання англійській мові двох рівнів (базовий і поглиблений), в яких знайшли відображення цілі медіа-освіти.

Навчання включає в себе інформацію, яка пояснює необхідність медіа-освіти і її роль у загальноосвітній підготовці учнів; спеціально підготовлені прийоми навчання візуальній мові через практику; розроблені модулі змісту, які викладачі можуть вмонтовувати в окремі теми програми навчання англійській мові у тому чи іншому класі.

Короткий огляд стану розвитку медіа-освіти у провідних розвинених країнах світу та її впливу на підготовку вчителя дає можливість зробити висновок про необхідність використання світового досвіду в освітній системі України. Особливо це стосується учителів гуманітарних предметів, які покликані формувати в учнів науковий світогляд. Важливо, щоб майбутній учитель-гуманітарій ще в стінах ВНЗ набув умінь:

– виокремлювати головне в інформаційному повідомленні й знаходив відповідні форми та методи його доведення учням;

– розуміти цілі комунікації, спрямованість інформаційного потоку;

– розуміти завдання у різноманітних формулюваннях і контекстах й оптимально доводити їх до учнів;

– аргументувати власні висловлювання, позиції, підходи в інтерпретації отриманої інформації;

– сприймати альтернативні погляди й висловлювати обґрунтовані положення за і проти кожного із них;

– знаходити помилки в отриманні інформації і вносити розумні

корективи щодо їх виправлення;

– знаходити необхідну інформацію в різних джерелах і навчати цьому учнів;

– систематизувати інформацію й встановлювати асоціативні та практично доречні зв'язки між інформаційними повідомленнями;

– складати план інформаційного повідомлення, пропонувати форму його викладу, адекватну змісту;

– переводити візуальну інформацію у вербальну знакову систему, а вербальну інформацію переводити в знакову систему;

– трансформувати інформацію, змінюючи її обсяг, форму, знакову систему, носії і т. ін., виходячи із цілей комунікативної взаємодії й особливостей розвитку учнів тощо;

Практика свідчить, що розвиток і впровадження ідей медіаосвіти у підготовці учителя завжди залежали від підтримки держави й пріоритетів в освітній політиці. Тому одним із подальших напрямів дослідження проблеми є аналіз системи взаємозв'язку: держава→медіаосвіта→учитель і навпаки: учитель→медіаосвіта→держава.

Список літератури:

1. Бондаренко Е. А. Состояние медиаобразования в мире / Е. А. Бондаренко, А. А. Журин // Педагогика. – 2002. – № 3. – С. 88-98.

2. Воробьев Н. Е. Мультикультурная подготовка учителя в США / Н. Е. Воробьев, И. С. Бессарабова // Педагогика. – 2008. – № 4. – С. 100–108.

3. Гушлевська І. В. Трансформація професійних функцій вчителя в умовах інформаційного суспільства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / І. В. Гушлевська. – К., 2006. – 23 с.

4. Кошманова Т. С. Світова комп'ютерна мережа у професійній підготовці вчителів : монографія / Т. С. Кошманова. – Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2003. – 200 с.

5. Кудін В. О. Засоби масової інформації та професійна освіта: філософсько-педагогічний аспект дослідження : монографія / В. О. Кудін. – Харків : НТУ «ХПІ», 2002. – 207 с.

6. Новикова А. А. Медиаобразование в США: проблемы и тенденции / А. А. Новикова // Педагогіка. – 2000. – № 3. – С. 68-75.

7. Федоров А. В. Медиаобразование во Франции / А. В. Федоров // Педагогика. –2003. – № 5. – С. 90-96.

8. L'Actualite et les medias a l'ecole primaire, au collede at au lycee. – Paris.